

C O N C U R R E N T I E B E K E K E N

In deze rubriek zullen we af en toe polshoogte nemen in tijdschriften van andere wetenschappelijke instituten voor politieke partijen. Deze keer: de decemбернаummers van *Socialisme & Democratie* (Wiardi Beckmanstichting/PvdA), *Liberaal Reveil* (Teldersstichting/vvd) en *Idee* (Wetenschappelijk bureau van D66). Hoe gedijt het creatieve en kritische denken in de wetenschappelijke instituten van de partijen die zich aan paars hebben verbonden?

Het gehele decemбернаummer van *Idee* is gewijd aan het thema 'D66 in Paars II'. Het bevat interviews met D66-bewindslieden aangevuld met artikelen en columns met goed gemeende politiek-vriendschappelijke adviezen. De redactie is geïnteresseerd in de vraag hoe bewindslieden de D66-identiteit in hun beleid onder de aandacht van de kiezer brengen. De les uit de verloren verkiezingen wordt door staatssecretaris Ybema kernachtig samengevat als 'D66-bewindslieden moeten herkenbaar zijn als D66-er'. De antwoorden zijn vaak erg voorspelbaar en neigen regelmatig naar retoriek. Zo is deze uitspraak van minister Borst voorspelbaar: 'Volksgezondheid is een typische D66-portefeuille. Democraten willen de machtsverhoudingen democratiseren. In de gezondheidszorg betekent dat dat de patiënt het weer voor het zeggen krijgt' (al vraag je je af waar het 'weer' voor staat). Mevrouw Borst geeft boter bij de vis en noemt een aantal door haar ingevoerde wetten die dit doel dienen. Meer moeite had ik met de uitspraken 'Als D66-er is het voor mij erg belangrijk dat er een gelijke toegang blijft tot de gezondheidszorg; dat er geen tweedeling ontstaat. Daarom heeft het aanpakken van de wachttijden hoge prioriteit. (...) D66 wil abso-

luut niet dat er een tweedeling komt die de toegang tot de gezondheidszorg in gevaar brengt. (...) Als je de wachttijden niet vermindert, ontstaat er een tweedeling in de zorg. Hoge prioriteit heeft voor mij ook het aanpakken van de hoge werkdruk van het personeel: meer handen aan het bed.' Wanneer de herkenbaarheid van D66 hiervan afhangt, gaat het nog steeds niet goed met de partij. Wat de kiezer nu juist ziet is toenemende tweedeling in de gezondheidszorg en nog steeds te weinig handen aan het bed. De redactie heeft gelukkig de moed opgebracht een hartekreet in briefvorm te plaatsen van een wijkverpleegkundige in de thuiszorg ('Vreselijk, mevrouw Borst'). Een kritischer vraaggesprek of een analyse van de resultaten van het gevoerde beleid was misschien meer aan te raden geweest. In andere gevallen leiden 'sociaal-liberale' uitgangspunten tot opmerkelijke gevolgtrekkingen. De minister zonder portefeuille Van Boxtel beklemtoont dat het typische D66-begrip 'individualisering' niet staat voor egoïsme of egocentrisme, maar 'voor individuele ontplooiing die maakt dat je je medeverantwoordelijk weet voor je medeburger'. Daaruit vloeit voort: 'Men moet verantwoordelijkheid willen dragen, niet alleen voor de eigen huiskamer, maar voor al datgene wat er in de wijk gebeurt.' Maar dan gebeurt het wanneer gevraagd wordt waar die verantwoordelijkheid wordt aangeleerd. Van Boxtel komt in heel on-D66-achtig vaarwater: 'Dat begint als mensen heel jong zijn, thuis in de opvoeding en dat wordt gecomplementeerd op school. We doen wel eens lacherig over de Amerikanen die op de kleuterschool al beginnen met het zingen van het volkslied en het repeteren van het *Fifth*

C O N C U R R E N T I E B E K E K E N

Amendment. Toch draagt dat bij aan de verinnerlijking van normen.'

Socialisme en Democratie bevat een belangwekkende maar (te) lange analyse van het beleid van de regering-Blair onder het verstandige motto dat 'Regeringen veel beter beoordeeld kunnen worden op wat ze doen dan op wat ze zeggen'. Na het lezen van *Idee* was deze wijsheid een verademing. Dat gebeurt aan de hand van concrete initiatieven die de regering-Blair heeft genomen op drie cruciale beleidsterreinen: het economisch beleid (inclusief milieupolitiek); de hervorming van de verzorgingsstaat (in het bijzonder sociale zekerheid, gezondheidszorg en onderwijs); staatsrechtelijke hervorming en de verhouding tot Europa. Ook de paarse kabinetten zouden eens grondig aan zo'n analyse moeten worden onderworpen. Meest interessante bijdrage in *s&d* vond ik 'Publiek Private Samenwerking: een links thema' van het PvdA-Tweede Kamerlid Wouter Bos. Een verrassende titel wanneer je in een vorige oogopslag D66-staatssecretaris Ybema in *Idee* hebt gelezen: 'De PvdA hangt te sterk op het sociale denken en blijft huiverig voor de markt'. Uit het artikel van Bos spreekt geen angst voor de markt. Onder verwijzing naar de operatie Marktwerking Deregulering en Wetgevingskwaliteit benoemt hij Publiek Private Samenwerking op het gebied van infrastructuur als 'niet anders dan het toelaten van marktwerking in een sector die tot nu toe staatsmonopolistische trekken vertoonde en in ieder geval niet optimaal profiteerde van de inbreng van en concurrentie tussen private partijen.' Het lijkt een heroïsche taak binnen de PvdA, want: 'op die markt mededinging creëren, op die markt als overheid terugtreden doet pijn'.

Uit het artikel blijkt dat PvdA en CDA in dezen samen optrekken in de Kamer. Opvallend genoeg is de VVD - als partij van de markt - huiverig voor PPS in infrastructuur, omdat het leidt tot het ongewenste rekeningrijden en tolheffen en het niet past het bedrijfsleven voor zijn 'eigen' infrastructuur te laten betalen. Ook zetten de liberalen het argument in dat infrastructuur een klassieke overheidsverantwoordelijkheid is. Fijntjes constateert Bos: 'Het is interessant om te zien hoe vergelijkbare argumentatie voor het toelaten van marktwerking in de sociale zekerheid voor de liberalen wel acceptabel is, maar op het gebied van de fysieke infrastructuur kennelijk niet.'

Het decembernummer van **Liberaal Reveil** bevat helaas geen hoofdartikel waarin bepaalde politieke keuzes van dit moment grondig besproken en beargumenteerd worden. Heel karakteristiek en voorspelbaar is de column van Gerry van der List waarin hij de ontpronking van het Ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking toejuicht en het hoofdartikel van Hans Labohm met de niet zo fijngevoelige titel 'Latijns-Amerika: een neo-liberaal laboratorium?' Het meest boeide mij het artikel van Chris Sol over Thorbecke die zich in het midden van de vorige eeuw inspande om 'een rationele armenzorg onder volledige verantwoordelijkheid van de overheid' te organiseren. Dat lukte hem niet. Zijn wetsontwerp uit 1851 ontlokte critici de uitspraak dat het aspecten bevatte van 'een stelsel dat de socialisten nog niet eens gedroomd hebben'. Het kan verkeren!

drs. M. Jansen